

Původem z horských poloh Japonska. Pěstována v parcích a zahradách, avšak mnohem méně než předcházející druh, se kterým má i shodné nároky na kultivaci. V kultuře jsou i různé kultivary, lišící se hlavně barevnými odstíny květů. Pěstována např. v parcích Průhonice, Bílá Lhota u Litovle, Velké Heraltice, Klimkovice, Šilhéřovice.

6. *Diervilla* MILL. – zanice

Diervilla MILLER Gard. Dict. Abr., ed. 4, 1754. – Syn.: *Lonicera* L. Sp. Pl. 173, 1753 p.p.

Opadavé, nízké keře s černými podzemními výběžky. Listy vstřícné, celistvé, pilovitě zubaté, krátce řapíkaté až téměř přisedlé, bez palistů. Květy oboupohlavné, mírně souměrné, 5četné, v 3 až vícekvětých vrcholičnatých květenstvích. Koruna velká, slabě dvoupyská, nálevkovitá, žlutá až zelenavě žlutá; tyčinek 5; semeník spodní, dvoupouzdrý, čnělka dlouhá s kulovitou bliznou. Plod mnohosemenná, tenkostěnná tobolka protažená v zoban se zbytky kalicha. Semena malá, nekřídlatá. – Celkem 3 druhy rozšířené v Severní Americe. – Entomogam.

1. *Diervilla lonicera* MILL. – zanice zimolezovitá

Diervilla lonicera MILLER Gard. Dict., ed. 8, 1768. – Syn.: *Lonicera diervilla* L. Sp. Pl. 175, 1753. – *Diervilla trifida* MOENCH Meth. Pl. 492, 1794. – *D. canadensis* WILLD. Enum. Pl. Hort. Berol. 222, 1809. – *D. lutea* PURSH Fl. Amer. Sept. 1:162, 1814.

Keř 0,5–1,0(–1,3) m vys., s lysými, vzácněji (zejména v mládí) velmi krátce chlupatými, oblými nebo nevýrazně 4hrannými větvemi. Pupeny s několika páry špičatých šupin. Čepel listů kopinatá, podlouhle kopinatá až vejčitá 4–10(–15) cm dl., 2–5(–7) cm šir., na vrcholu dl. zašpičatělá, na bázi klínovitá až slabě srdčitá, pilovitě zubatá, na svrchní straně zelená, lysá, na spodní světle zelená, lysá nebo na žilkách chlupatá, na okraji brvitá, řapík krátký, 3–6 mm dl. Květy stopkaté, vzácněji téměř přisedlé v koncových nebo úžlabních, chudokvětých, (2–)3–5(–10)květých stopkatých květenstvích. Kalich 3–4 mm dl. s 5 šídlovitými, ± stejně dlouhými cípy; koruna nálevkovitá, 14–18 mm dl., žlutavá až zelenavě žlutá s 5 poměrně úzkými korun-

Poznámka 1: Vzácněji se pěstují ještě např. *Weigela praecox* (LEMOINE) BAILEY z Číny a Koreje, kvetoucí brzy na jaře a *W. middendorffiana* (TRAUTV. et C. A. MEY.) C. KOCH z v. Asie s květy žlutými.

Poznámka 2: Kromě uvedených druhů se pěstuje ještě více než 150 kultivarů, jejichž původ je nejasný nebo neznámý. Navzájem se odlišují dobou kvetení, velikostí a především barvou květů.

ními cípy zpravidla obloukovitě nazpět stočenými, kratšími než trubka korunní; tyčinky zpravidla o málo delší než koruna, nitky tyčinek krátce chlupaté; čnělka delší než koruna, zakončená kulovitou bliznou. Tobolka neotvírající se nebo nevýrazně pukající, asi 8 mm dl., tenkostěnná, lysá, ± válcovitá, zužující se v krátký zoban se zbytky kalicha. Semena drobná, lesklá, kulovitá až kulovitě hranatá, bezkřídla. (V–)V–VII. Ff.

$2n = 18$ (extra fines)

Původem ze Severní Ameriky. Pěstuje se v sádkách a parcích, v poslední době častěji než v minulých letech. Rostliny snášejí dobře chudší a sušší půdy i místní klimatické podmínky. Ojedinele může i zplaňovat (Kláštrec nad Ohří, Terezino údolí u Nových Hradů, Březina u Radnic, Nedošínský háj u Litomyšle). V Čechách se pěstuje od r. 1835.

Poznámka: Vzácně se pěstují dva další severoamerické druhy: *Diervilla rivularis* GATT. s listy, větvemi a plody chlupatými až roztroušeně chlupatými a *D. sessilifolia* BUCKL. s listy téměř přisedlými, lysými.

7. *Kolkwitzia* GRAEBN. – kolkwitzie

Kolkwitzia GRAEBNER Bot. Jb. 29:593, 1901.

Lit.: SLAVÍKOVÁ Z. et SKALICKÁ A. (1988): Kolkwitzie krásná – nedocenená okrasná dřevina. Živa 36(74):170–171.

Opadavé keře se vstřícnými, celistvými, krátce řapíkatými listy bez palistů. Květenství vrcholičnatá, chudokvětá, vyrůstající na krátkých postranních větvích. Květy velké, pěticipé s dlouhou kališní a korunní trubkou, vždy v párech, protože fertilitní plodolisty jednotlivých sousedních květů navzájem vždy bočně srůstají; tyčinky 4, dvoumocné (vnější kratší než vnitřní); semeník spodní, 3pouzdrý, avšak jen v jednom pouzdru jediné velké vajíčko, ve zbývajících pouzdrech pouze rudimentární vajíčka. Plod jednosemenná, štětinatě chlupatá, neotvírající se tobolka. – Pouze jediný druh rostoucí v Číně. – Entomogam.

1. *Kolkwitzia amabilis* GRAEBN. – kolkwitzie krásná

Tab. 114/3

Kolkwitzia amabilis GRAEBNER Bot. Jb. 29:593, 1901.

Keř 1–3 m vys., s dlouhými, prutnatými, hustě olistěnými větvemi. Mladé větve lehce načervenalé, hustě krátce chlupaté; borka na starších větvích

se nepravidelně papírovitě odděluje. Čepel listů vejčitá až šir. vejčitá, (3–)5–8(–10) cm dl., 1,5–3,0 (–5,0) cm šir., na vrcholu dl. zašpičatělá, na bázi zaokrouhlená, celokrajná nebo oddáleně mělce zubatá, na svrchní straně tmavě zelená, chlupatá až roztr. chlupatá, na spodní straně zelená, chlupatá až hustě chlupatá, především v úžlabí žilek, na okraji brvitá; řapíky krátké, 1–3 mm dl., chlupaté. Květy vždy v navzájem bočně srůstajících párech na dlouhých štětinatě chlupatých stopkách tvořících chudokvětá ± plochá květenství v průměru 4–8 cm velká. Kalich dvoupyský s dlouhou kališní trubkou a 5 úzkými kališními cípy, na vnější straně hustě štětinatě chlupatý; koruna velká, mírně dvoupyská, zvonkovitá, 1,0–2,5 cm dl., asi 1,5 cm v průměru, růžová s nápadnou oranžovou síťovitou kresbou, ústí koruny chlupaté. Tobolka vejcovitá, asi 7 mm dl., 3 mm šir., tvrdá, štětinatě chlupatá, se zbytky kalicha na vrcholu. V–VI. Ff.

$2n = 32$ (extra fines)

125. *Sambucaceae* LINK – bezovité*)

Syn.: *Caprifoliaceae* JUSS. p. p.

Keře, vzácněji stromy nebo vytrvalé byliny s podzemními oddenky. Listy vstřícné, lichozpeřené s palisty nebo bez palistů. Květenství vrcholičnatá, mnohokvětá. Květy malé, oboupohlavné, pravidelné, zpravidla 5četné, s kolovitou až zvonkovitou korunou s velmi krátkou korunní trubkou; tyčinek 5, přirostlých na bázi korunní trubky, prašníky krátké, extrorzní, pylová zrna trikolporátní; semeník spodní, 3–5pouzdrý, v každém pouzdrě s 1 anatropním vajíčkem, čnělky 3–5, velmi krátké, zakončené ± hlavatými bliznami. Plod peckovice s 3–5 peckami. Semena s bohatým endospermem, zárodek přímý. – Pouze jediný rod *Sambucus*.

1. *Sambucus* L. – bez

Sambucus LINNAEUS Sp. Pl. 269, 1753. – Syn.: *Ebulus* FABR. Enum. Meth. Pl., ed. 2:337, 1763. – *Ebulum* GARCKE Fl. Deutschl., ed. 7:184, 1867.

Lit.: FRITSCH K. (1892): Zur systematischen Stellung von *Sambucus*. Bot. Zbl. 52:81–82. – HÖCK F. (1892): Zur systematischen Stellung von *Sambucus*. Bot. Zbl. 51:233–234. – SCHWERIN F. (1909): Monographie der Gattung *Sambucus*. Mitt. Deutsch. Dendrol. Ges. 18:1–56. – SCHWERIN F. (1920): Revisio generis *Sambucus*. Mitt. Deutsch. Dendrol. Ges. 29:194–231. – WOLF E. (1923): *Sambucus racemosa* Linné. Mitt. Deutsch. Dendrol. Ges. 33:243–31. – DOMIN K. (1941): Dřípený černý bez (*Sambucus nigra* L. var. *laciniata* L.) v údolí Kunratického potoka u Braníku u Prahy. Věda Přfr. 20:120. – SMRŽ P. (1951): *Sambucus racemosa* L. var. *laciniata* Koch. Bot. Listy 4:33. – ARTJUŠENKO Z. T. (1962): Buzina – *Sambucus* L. In: SOKOLOV S. J. [red.], Derevoja i kustarniki SSSR 6:146–158. Moskva et Leningrad. – HELEBRANT L. (1973): Lacinate Kulturvarietäten der Gattung *Sambucus*. Mitt. Deutsch. Dendrol. Ges. 66:173–175. – HELEBRANT L. (1981): Studie morfologické proměnlivosti a systematika některých druhů rodu *Sambucus*. Stud. ČSAV 1981/11:1–132. – McCLINTOCK D. (1982): *Sambucus racemosa* L. sensu lato. *Watsonia* 14:74–76. – DOBRÝ J. [red.] (1984): Ekobiologie bezu černého (*Sambucus nigra*). Zpr. Čs. Bot. Společ. 19, Mater. 4:65–70. – SVOBODA A. M. (1985): Bezinka černá, její šíření a rozšíření. Dendrol. Sděl. 31:20–23. – REIDT G. et LEINS P. (1994): Das Initialstadium der sympetalen Krone bei *Sambucus racemosa* L. und *Viburnum farreri* Stearn. Bot. Jb. 116:1–9. – ROELS P. et SMETS E. (1994): A comparative floral ontogenetical study between *Adoxa moschatellina* and *Sambucus ebulus*. Belg. J. Bot. 127:157–170.

Opadavé keře, popř. stromy nebo vytrvalé byliny s bohatým mělkým zpravidla do velké plochy rozloženým kořenovým systémem nebo podzemními výběžky. Větve většinou silné s nápadně vytvořenými lenticelami a s bohatě vytvořenou dření. Listy vstřícné, lichozpeřené, řapíkaté, palistnaté nebo s palisty přeměněnými v nektáriové útvary, popř. palisty chybějí. Květenství koncová, nejčastěji 3–5ramenné ploché vrcholíky nebo vrcholičnaté laty. Květy malé, bílé, žlutavé až zelenavě bílé; kalich i koruna krátce trubkovité, většinou 5cípé; tyčinky se žlutými nebo fialově nachovými prašníky vyčnívajícími

*) Zpracoval J. Chrtek

Původem z vysokohorských poloh stř. Číny. – Mapy: MEUSEL et al. 1992:430. Pěstuje se zřídka v parcích a sadech. Patří mezi nejkrásnější u nás pěstované keře. Dobře snáší zimu a nemá žádných zvláštních nároků na půdu, vyžaduje však slunné polohy. Semena v našich podmínkách nedozrávají. Byla vypěstována řada kultivarů lišících se navzájem zejména barevnými odchylkami květů. V Čechách se pěstuje teprve od r. 1922 (poprvé v Průhonicích), v Evropě od r. 1901. Tento krásný a málo náročný keř se u nás pěstuje dosti zřídka, např. v parcích Průhonice, Štířín, Žehušice, Český Krumlov, Osek u Strakonice, Nový Jičín, Rokytnice u Přerova, Moravský Krumlov, Kroměříž, Lednice.

Poznámka: Kromě uvedených rodů se v parcích někdy pěstují druhy rodu *Dipelta* MAXIM. pocházející z Číny, s nápadně zvětšenými listenci. Jsou to *D. floribunda* MAXIM. (Tab. 114/2), s větvemi lysými a listenci štítovitě uspořádanými, a *D. ventricosa* HEMSLEY, s mladými větvemi chlupatými a listenci ledvinitými. Listence jsou velmi zřetelně vyvinuty za plodu.

Tab. 114: 1 *Linnaea borealis*, 1a – list, 1b – kalich s pestíkem. – 2 *Dipelta floribunda*, kvetoucí větvíčka. – 3 *Kolkwitzia amabilis*, 3a – větvíčka s plody. – 4 *Symphoricarpos orbiculatus*, kvetoucí větvíčka, 4a – list z neplodné větve, 4b – květ, 4c – plodenství.

492 *Symphoricarpos*

